

ROZPROSZYĆ SIĘ (40) *vb pf*

się (23), sie (17).

roś- (29), roz- (11).

Pierwsze o jasne, drugie pochylone.

inf rozprószyć się (2). \diamond *fut* 3 *sg* rozprószy się (5). \diamond 1 *pl* rozprósz(e)my się (1) *BibRadz*, rozprószym się (1) *Górntroas*. \diamond 2 *pl* rozprószycie się (1). \diamond 3 *pl* rozprószą się (7). \diamond *praet* 3 *sg* *m* rozprószył się (1). *f* rozprószyła się (1). *n* rozprószyło się (1). \diamond 2 *pl* *m* *pers* -ście się rozprószyli (1). \diamond 3 *pl* *m* *pers* rozprószyli się (6). *subst* rozprószyły się (6). \diamond *plusq* 3 *pl* *m* *pers* byli się rozprószyli (1). \diamond *imp* 3 *pl* niech się rozprószą (2). \diamond *con* 3 *sg* *n* by się rozprószyło (2). \diamond 3 *pl* *m* *pers* by się rozprószyli (2).

Sł stp, Cn brak, Linde XVI w. (jeden z niżej notowanych przykładów) s.v. rozproszyć.

1. *Udać się w różne strony, opuszczając poprzednie miejsce; często: rozbiec się w przestrachu; dispergi* *Vulg, PolAnt; dissipari Vulg* (28) : Powtań pan bog á day to aby fie rośprószili nieprzyjaciele iego *WróbŻółt* 67/2, 58/16, V6v; gdyż teras wiele was dla Moru wyechało z Miafta a prawie łcie fię rozprofyli *RejKupSekl* a5v; álbo by łye ono woylko rośprósfyło/ álbo by go nieprzyyaćyel pozył. *KromRozm III G; CzechRozm* 200; *SkarŻyw* 484; Tákci ono niewierni/ złośliwi Zydowie/ [...] Bili/ kámionowáli/ á drugie ścináli. Dla czego fię téz byli wzyfycy rośprószyli *SiebRozmysl* K4.

rozproszyć się po czym (5): A Onegoż dnia wżczęło fię wielkie prześládowanie przeciw kościołowi ktory był w Ieruzalem/ y rośprószyli fię wzyfycy po kráinách Iudfkich y Sámariyfkich *WujNT Act* 8/1. *Cf* »rozproszyć się po świecie«.

rozproszyć się dokąd (2): Bárzo málo ludu zołthało na mieyfcu świętym/ bo [...] rośprószyli fię do domow łwoich. *BibRadz* 1. *Mach* 6/54; *Górntroas* 64.

W porównaniu (1): Zátym iáko ómá od łłońcá/ y proch od wiátru/ nieprzyiaciele fię rośprószyli y wćiekli *SkarŻyw* 56.

Zwroty: »rozproszyć się na rozmaite miejsca« (1): gdy byli [zakonni rycerze] przemożeni od wielkości pogan/ rozprószyli fie ná rozmaite mieyfca. *BielKron* 231v.

»szyroko się rozproszyć« (1): Bo wżrzał s pieklá rotę kiedy fie ruźyła/ A po łwiátu łzyroko wnet fie rośprószyła. *RejWiz* 82v.

»rozproszyć się po świecie (światu), po wszej ziemi« = *dispergi in superficie omnis terrae PolAnt* [szyk zmienny] (3:1): *RejWiz* 82v; ábychmy łobie vczynili łlawę/ przed tym niż fię łnadź rośprószemy po wżzey ziemi. *BibRadz* *Gen* 11/4; *Górntroas* 64; Iedni z was poginiecie głodem/ drudzy mieczem/ á trzeci fię po świecie rośprószycie. *SkarKazSej* 706a.

»tam, sam się rozproszyć« (1): Troiánie iedni tám/ drudzy lám/ roznie fie [...] rośprószyli *Górndworz* Zv.

a. *O zwierzętach; przen: o wiernych zwanych przenośnie owcami* (10) : *Leop Mar* 14/27; A (ták) rozprószyły fię [owce] bez páłterzá/ że były łtráwą káždemu zwierzowi polnemu/ y rozprószyły fię. *BudBib Ez* 34/5, *Ier* 10/21; *LatHar* 691, 706; Vderzę páłterzá/ y rośprószą fię owce trzody. *WujNT Matth* 26/31, *Mar* 14/27.

rozproszyć się dokąd (1): wyzwólę ie ze wżzech mieyfca do ktorych fię rozprószyły *BudBib Ez* 34/12.

Zwrot: »po wszem obliczu ziemie się rozproszyć« (1): po wżem obliczu ziemie rozproszyły się [super omnem superficiem terrae dispersae sunt] droby moje *BudBib Ez 34/6*.

b. Rozprzestrzenić się, objąć zasięgiem większy obszar (1) :

Zwrot: »po wszystkim świecie się rozproszyć« (1): kthory [Kościół św.] [...] był za Krystufá y Apolthołow iego/ y po wżytkim świecie się rozproszył. *KrowObr 186*.

2. Nie pozostać całym (12) :

a. Przestać stanowić jedność (2) : Przetofz áby się nie rozproszyło święte zebranie iego/ [...] ízedł [...] do Papieżá Grzegorzá dziełiątego: prosząc o pócwierdzenie życia onego sług Bozych w Regule świętego Benedyktá. *SkarŻyw 472*.

rozproszyć się czym (1): CzechRozm 189v cf W przeciwstawieniu.

W przeciwstawieniu: »zebrać się ... rozproszyć się« (1): ktory [zbór]/ to pewna/ iáko się cudami zbierze/ także się też zaś drugimi prętko rozproszy *CzechRozm 189v*.

b. Zniszczyć, zginąć, ulec zniweczeniu (5) : *BibRadz Prov 21/6;* Rozproszyli się potym zmysleni Bogowie *Prot B;* iż ia ná taki pokoy ktory świat dawa pułzczyć miecz/ iż się bárzo rozproszyć musi. *RejZwierc 132v*.

W porównaniu (1): A iáko proch ktory wicher po powietrzu nośi/ Ták ípráwá ludzi złościwych wśfytká się rozproszy. *LubPs Bv*.

Zwrot: »wniwecz się rozproszyć« (1): Gdyż wyem że się cyáło moye ták w niwecz rozproszy *LubPs Hv*.

a. [Rozpaść się:

Zwrot: »rozproszyć się w kęsy«: Afz Pan Bog cudo vczynił/ koło [którym był łamany św. Klemens] się rozproszyło wkęsy/ á on iáko ieden zdrowy ítánął. *SkarŻyw 144.*]

c. Ulec roztrwonieniu, zmarnować się (5) : *RejKup E;* Bo się zázwdy łákomego rozproszy zbyeránye *LubPs K4v;* Krolestwo vmieráiąc dwiemá synom zoftháwił/ z ktorych niezgody Pánftwá/ krolestwá przez oycá nábyte rozproszyły się *BielKron 240v*.

W porównaniu (1): iż to [tj. majętności] w iedney godzinie iáko dymem ábo iáko prochem ku gorze wichrem wyniefionym to się tobie rozproszyć może. *RejPos 264*.

Zwrot: »marnie się rozproszyć« (1): Iuz się ony bogáctwá márnie rozproszyły *RejWiz 99v*.

Formacje współrdzenne cf PROSZYĆ.

Cf 1. ROZPROSZENIE, ROZPROSZONY